

Az erkölcsi értékrend és a személyiség közötti kapcsolat vizsgálati szempontjai

- avagy a szilárd erkölcsiség mutatóinak meghatározása a kutatások tükrében -

Dr. Malét-Szabó Erika Ph.D

Prof. Dr. Hunyady György

Prof. Dr. Münnich Ákos

Csató Péter

2015. december 9.

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Belügyminisztérium

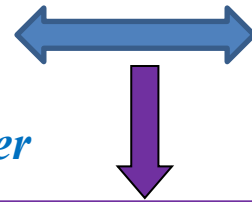
MAGYARY
PROGRAM

ÚJ KÖZSZOLGÁLATI
ÉLETPÁLYA

A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSE ÉS MEGVALÓSULÁSA

az ÁROP 2.2.17-2012-2013-0001
„Új közszolgálati életpálya” projekt:
a 13 új vezetői alapkompenciára épülő
egységes belügyi vezető-kiválasztási rendszer

a *korrupció ellenes tevékenység*

hogy az eredmények a belügyi szervek *kiválasztási és képzési rendszerébe* szervesen beépülhessenek.

A végrehajtott feladatok:

- I. Elemző *kutatások* végrehajtása
- II. A rendvédelmi szerveken belül előforduló *korrupciós cselekmények rendvédelmi-, szerv-, szakterület-, beosztás (vezető)- specifikus* jellegzetességeinek a feltárása.
- III. A a „*szilárd erkölcsiség mutató*” pszichológiai háttérének feltérképezése, vizsgálati modelljének megalkotása (*SZEMmodell*).
- IV. Az új belügyi *vezető-kiválasztási rendszer* elemzése a *SZEMmodell* tükrében.
- V. Kutatási terv készítése a *SZEMteszt* kidolgozásához.

1. Félig strukturált interjúk

elsősorban vezetőikkel (3 fő):

- szilárd erkölcsiség fogalma, mérése
- az állomány korrupciós veszélyeztetettsége és fertőzöttsége,
- a végzett korrupció-megelőzési tevékenység,
- a *SZEMmodell*-nek megfelelő jellegzetességek.

2. Félig strukturált interjúk

az *NVSZ* - 7 tervező/szervező, 3 tárgyalótisztjével:

- megbízhatósági vizsgálat alá vont személyek viselkedése a *SZEMmodell* alapján,
- korrupciós viselkedésminták (szerv-, szakterület- és beosztás-specifikus).

3. Nemzetközi (EU) kérdőíves felmérés:

- az uniós országok rendvédelmi szerveit érintő korrupciós veszélyeztetettség,
- korrupció-megelőzési tevékenységek.

A SZILÁRD ERKÖLCSISÉG FOGALMA ÉS MÉRÉSE

A szilárd erkölcsiség fogalma:

- A szilárd erkölcsiség az ember azon személyiségjellemezője,
- amellyel elfogadja az érvényben lévő **társadalmi normákat** (beleértve a jogi, etikai szabályokat),
- azokat megingathatatlanul **betartja** és rendíthetetlenül **védi**.

Mindennek szellemében a szilárd erkölcsiséggel rendelkező kolléga:

- személyiségét, viselkedését és gondolkodásmódját tekintve teljes mértékben **megfelel a társadalmi normáknak** – a rendvédelmi szervek működéséhez szükséges közbizalom fenntartásához elengedhetetlen írott és íratlan szabályoknak;
- azokat **hivatali** és **magánéletében** is minden körülmények között betartja;
- **életét** ezen szabályok és erkölcsi hitvallás mentén éli;
- továbbá mentes minden olyan valós, vagy látszólagos körülménytől is, amely ezen jellemzőket negatív irányba befolyásolná. „**Nem elég tisztességesnek lenni, annak is kell látszani**”.

A szilárd erkölcsiség mérésének helye a rendvédelmi szerveknél:

- a rendvédelmi szervhez (hivatásos állományba) történő **felvétel előtt**
- a próbaidő végén a **véglegesítés előtt** (elsősorban a rendőrségi állomány esetében javasolt, mivel ők ezen időszak alatt találkoznak először hivatalos személy minőségükben az állampolgárokkal);
- **időszakosan** a 2 évenkénti időszakos alkalmassági vizsgálatokkal párhuzamosan;
- **jelentősebb** beosztás- (pl. vezetővé történő kinevezés előtt) illetve szolgálati hely **váltását megelőzően** soron kívül elrendelve (új környezet, munkatársak, informális szabályok).

Megjegyzések:

- A pszichológia módszertana alkalmas a szilárd erkölcsiség mérésére
- A pszichológiai alkalmassági vizsgálatokkal egy időben, de nem egyszerre!

A HAZAI RENDVÉDELMI SZERVEK KORRUPCIÓS FERTŐZÖTTSÉGE

A korrupciós fertőzöttség (veszélyeztetettség) fokának – típusának meghatározó faktorai:

- a mindennapi hatósági munkavégzés során az **állampolgárokkal** való közvetlen kapcsolat
- **hatósági** tevékenység
- az állomány anyagi és/vagy erkölcsi **megbecsültsége** az állományon belül illetve a társadalomban

A Nemzeti Védelmi Szolgálat által feljelentett személyek száma
2014. évben

	ORFK	BVOP	OKF	NAV
létszám	kb. 48.000 fő	kb. 8.000 fő	kb. 11.000 fő	kb. 22.000 fő
hivatali vesztegetés és/vagy vesztegetés elfogadása	41	3	2	8
hivatali visszaélés	69	8	3	13
kábítószer kereskedelem és/vagy birtoklás	3	2	0	0
jelentési kötelezettség elmulasztása	0	0	0	0
lopás	0	0	0	0
Összesen	113	13	5	21

4. SZEBEK (specifikus feladat, nincs hatósági jogkör, jó megbecsülés)
→ Nincs korrupciós veszélyeztetettség

Vezetők: nincs egységes álláspont, DE

Kisebbségi veszélyeztetettség + Nagyobb felelősség → **Súlyosabb a büntetés**

1. ORFK – közrendvédelem, közlekedésrendészet, határrendészet

- hivatali visszaélés és hivatali vesztegetés, hivatali vesztegetés elfogadása
- **kábítószerrel** kapcsolatos bűncselekmények (birtoklás, kereskedelem)
- **schengeni övezethez** kapcsolódó (dohányárú, embercsempészet, okmányok):

2. BVOP - majd mindegyik állománykategória

- hivatali visszaélés
- hivatali vesztegetés elfogadása
- sikkasztás
- **kábítószer kereskedelem és kábítószer birtoklás**

3. OKF – hatósági szakterület

- vesztegetési pénzek elfogadása
- vesztegetés feljelentésének elmulasztása

A KORRUPCIÓS VESZÉLYEZTETETTSÉG ÉS A KORRUPCIÓMEGELŐZÉS EURÓPAI UNIÓS GYAKORLATA 1.

- Európai Unió Korruptióellenes Kapcsolati Hálózata - @ kérdőív

10 ország

Ausztria Bulgária Észtország (Belső Védelmi Szolgálat, R+H)
Franciaország Görögország Lettország
Montenegro Portugália Románia
Szlovákia

11 rendvédelmi szerve

Legjellemzőbb elítélt magatartásformák:

vesztegetés - hatalommal való visszaélés

Korrupciós kockázatot meghatározza:

- állam berendezkedése
- jogszabályi környezet
- közhatalom gyakorlásának keretei, szabályai

Korrupciós bűncselekmények :

**megvesztegetés, kenőpénz elfogadása,
bizalommal, befolyással, pozícióval való visszaélés**

Korrupció-megelőzési tevékenység a rendvédelemben- tervszerű, sokrétű:

- **képzések** az alapképzés és a továbbképzés során (Portugáliában, Montenegróban, Észtországban, Ausztriában, Görögországban (etika) és Franciaországban (etika); **tréningek**: Ausztria, Románia, Észtország, Lettország); (Románia- visszatartó erő)
- **ellenőrzések** a rendvédelmi dolgozók háttérére és pénzügyi helyzetére vonatkozóan (Görögország, Észtország)
- **sajtó** (Görögország) bevonása, különböző **figyelemfelkeltő kampányok, szóróanyagok** készítése (Románia)
- **állami és civil szervezetekkel való együttműködés** (Románia)

A KORRUPCIÓS VESZÉLYEZTETETTSÉG ÉS A KORRUPCIÓMEGELŐZÉS EURÓPAI UNIÓS GYAKORLATA 2.

Országoként egyedileg értelmezett integritásteszték:

- *Semmilyen* szűrővizsgálatuk nincs: Franciaország (nincs jogi lehetőség), Bulgária, Szlovákia, Észtország)
- *megbízhatósági vizsgálatokhoz* hasonló „integritásteszték” szűrőpróba-szerűen, de soha nem a felvételnél (Görögország, Románia)
- tudás alapú *online teszt* + oktatási programban való részvétel (Lettország)
- *pszichológiai tesztek* során az integritást is kiértékelik – felvételi és magasabb beosztásba kerülést megelőzően (Portugália: biztonsági erők)
- strukturált felvételi interjú + **személyiségteszt** (Big Five) + képességek (frusztráció, telj.mot., stb.) kisebb feladatokon keresztül
(Osztrák Korruptióellenes Szövetségi Hivatal Műveleti Osztályának új alkalmazottai)

➤ **Nincs egységes felfogás** azzal kapcsolatban, hogy szükségesek-e az integritásteszték!

➤ Ahol igen a válasz, ott is nagyon **sokfélék!**

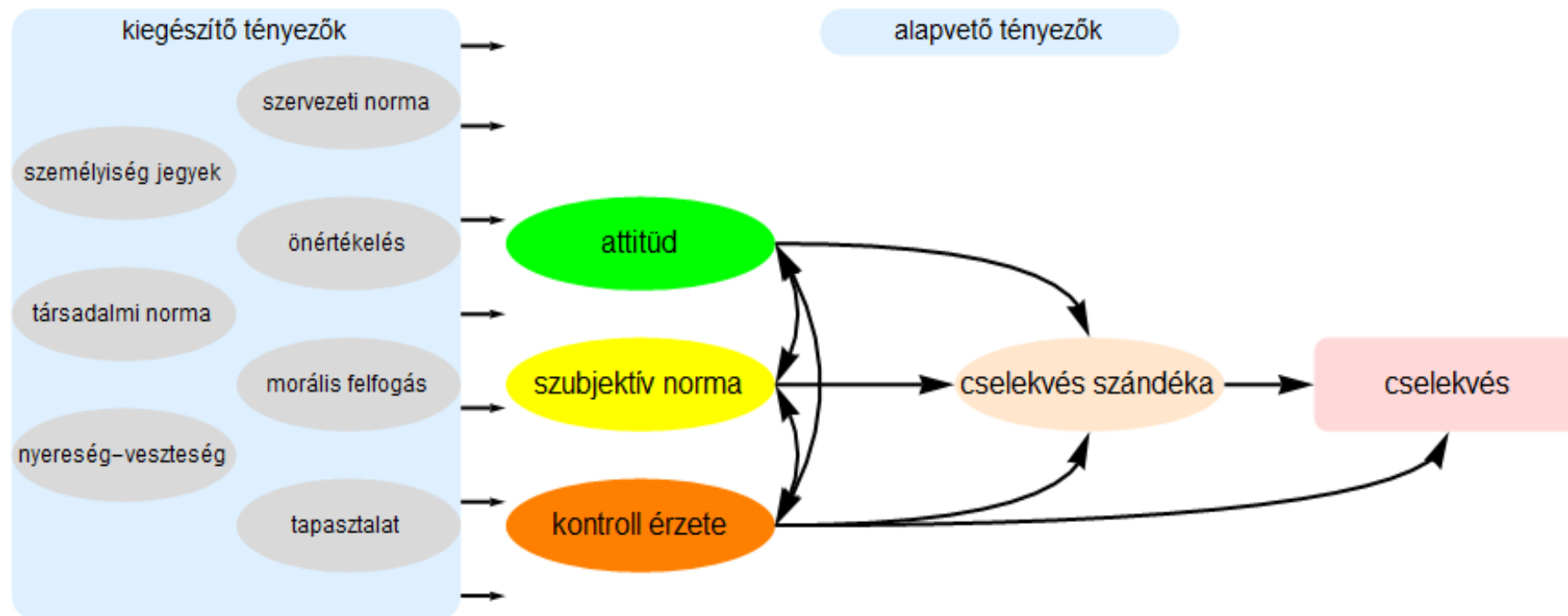
Magyarország egyedülálló:

megbízhatósági vizsgálatok + szilárd erkölcsiség mutató vizsgálata

A SZILÁRD ERKÖLCSISÉG MUTATÓ PSZICHOLÓGIAI HÁTTÉRMODELLJE

(PROF. DR. HUNYADY GYÖRGY AKADÉMIKUS ÉS PROF. DR. MÜNNICH ÁKOS: *A rendvédelmi szervek személyi állományára vonatkozó szilárd erkölcsiség elvárás pszichológiai szempontú elemzése és modellezése c. tanulmány alapján*)

Az ábrán szemléltetjük az általunk javasolt **szilárd erkölcsiség mutató** pszichológiai háttérmodelljét (a továbbiakban *SZEMmodell*). A *SZEMmodell* alapja a már sokszor bizonyított *tervezett viselkedés modell* (TVE) (Ajzen, 2005).

A MEGBÍZHATÓSÁGI VIZSGÁLATOK ALÁ VONT SZEMÉLYEK VISELKEDÉSES JELLEMZŐI A SZEM-MODELL ALAPJÁN ÉRTÉKELVE 1.

Szubjektív norma (meghatározó véleményforrások):

munkatársak (kollégák); család(tagok); barátok

*aktuális társadalmi közeg; média - **össztársadalmi összefogás!***

Szubjektív kontroll érzet :

a korrupciós cselekedet elkövetése = nagy stressz, *pszichésen megterhelő*, melynek mértéke az elkövetés gyakoriságával fokozatosan csökken (**tapasztalat**)

korrupciós cselekmény végrehajtását elősegítő tényezők:

○ belső tényezők:

- *magas szintű szakmai ismeret*
- *alapos és pontos rendszer-ismeret*
- *védelmi rendszerek hiányosságainak ismerete*
- *norma-és szabályrendszer ismerete*
- *rendszert működtető folyamatok ismerete*
- *erős önkontroll*
- *jó kommunikációs és kapcsolatteremtő képesség*
- *magas intellektus*
- *személyes tapasztalat*

○ külső tényezők:

-*munkahelyhez köthetők:*

-√ *tanúk hiánya, √ külső kontroll hiánya, √ túlzott bizalom a vezető részéről, √ munkahelyi szocializációs környezet*

-*személyes környezethez köthetők:*

-√ *egzisztenciális problémák, √ szocializációs környezet, √ korrupciós nyomás, √ rosszul értelmezett „segítségnyújtási szituáció”*

A MEGBÍZHATÓSÁGI VIZSGÁLATOK ALÁ VONT SZEMÉLYEK VISELKEDÉSES JELLEMZŐI A SZEM-MODELL ALAPJÁN ÉRTÉKELVE 2.

Nyeresség-veszteség számítás anyagi-erkölcsi téren

Az elkövetést támogató személyiségjegyek:

○ pozitív vonások:

- nyitottság, közvetlenség, jó kapcsolatteremtési képesség
- jó emberismeret
- jó stressztűrés
- erős önbizalom, magabiztosság
- magas kockázatvállalási hajlandóság

○ negatív vonások:

- bizalmatlanság
- óvatosság
- dac
- zárkózottság
- alacsony felelősségtudat
- agresszió
- gátlástalanság, gyenge önkontroll
- lojalitás hiánya
- befolyásolhatóság, gyenge akarat
- egoizmus
- hazudozásra való hajlam

Az elutasítást támogató személyiségjegyek:

- általában jól szocializáltak,
- lojálisak a szervezethez,
- becsületesek,
- kiegyensúlyozottak
- és szilárd értékítélettel rendelkeznek

A MEGBÍZHATÓSÁGI VIZSGÁLATOK ALÁ VONT SZEMÉLYEK VISELKEDÉSES JELLEMZŐI A SZEM-MODELL ALAPJÁN ÉRTÉKELVE 3.

- **Szervezeti megítélés:** A rendvédelmi szervek határozottan elutasítják a korrupciót, kivetik magukból az elkövetőket.
- **Társadalmi megítélés:**

Egyértelmű különbségek az elkövetők és elutasítók között – a SZEMmodell jó!

A MEGBÍZHATÓSÁGI VIZSGÁLATOK ALÁ VONT SZEMÉLYEK VISELKEDÉSES JELLEMZŐI A SZEM-MODELL ALAPJÁN ÉRTÉKELVE 4.

	Korrupciót elkövetők	Korrupciót elutasítók
Magatartás	<i>A környezet aktív ellenőrzése:</i> - gyakori <i>körültekintéssel</i>, a környezet pásztázásával, - a nyílt, takarás nélküli tér szűkítése, - az intézkedés alá volt személy személyes vagy akár <i>intim zónájába</i> való belépéssel. <i>Mihamarabbi kilépés a cél:</i> - ideges, kapkodó viselkedés, - szakszerűtlen, hiányos intézkedés	- a határozott keretek, intézkedési szabályok, előírások betartása - higgadtan, nyugodtan, - fegyelméletten, - a hivatalos távolságot megtartva - semleges, érzelmeiket nem tükröző - objektív viselkedés
Érzemek	- jelentősebb érzelmi, viszonyulásbeli amplitúdók - zavar, látható, érezhető feszültség, - szorongás, aggodalmaskodás, - merevségről vagy éppen túlzó közvetlenségről, (az intézkedési helyzethez nem illő személyességről, bizalmaskodásról)	- következetes érzelmi semlegesség, - távolságtartás, - higgadtság, - kiszámíthatóság jellemzi
Verbalitás	- türelmetlen, sürgető, irányító, esetleg hatalmi pozícióból fenyegető hangnem - töredezett, kapkodó kommunikáció, - vagy közvetlen, személyes hangvétel, a kedélyes elbeszélgetés, (a helyzethez nem illő jellegű, irányú és mennyiségű kérdések), - kiérződő mögöttes szándék, sugalmazás.	- célirányos, - egyértelmű, - hivatalos fordulatokat alkalmazó, - távolságtartó, - kiegyensúlyozott hangnem

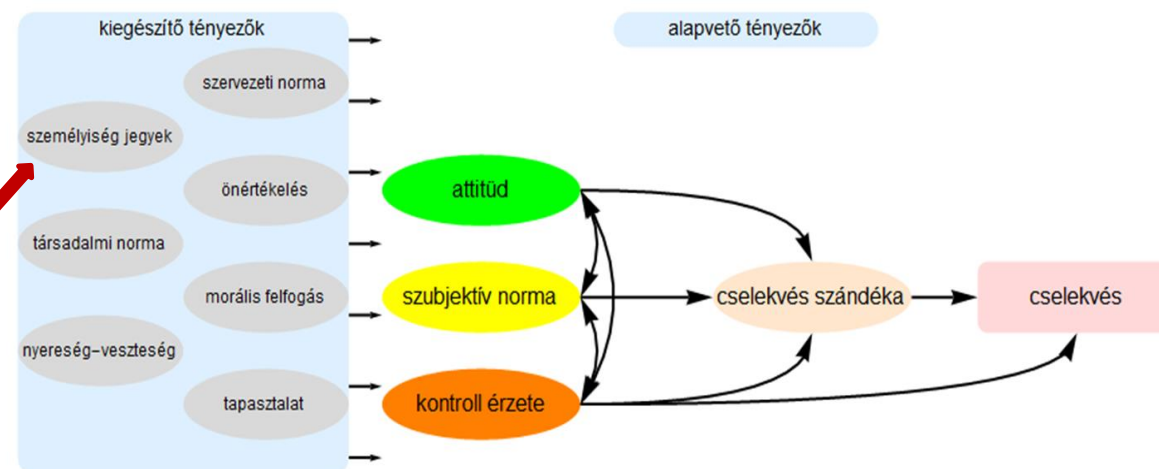
AZ ÚJ BELÜGYI VEZETŐ-KIVÁLASZTÁSI RENDSZER ELMÉLETÉNEK ÉS GYAKORLATÁNAK AZ ÉRTÉKELÉSE A SZEMMODELL TÜKRÉBEN 1.

Új belügyi vezető-kiválasztási rendszer

	0.nap	1. nap	1. nap	1. nap
8:00 – 10:00		KVK Teszt csoportos felvétele	Páros AC feladatok felvétele	Félig strukturált interjúk felvétele
10:00 – 12:00			Egyéni AC feladatok felvétele	
Ebéd	Ebéd	KVK Teszt felvételének igény szerinti folytatása	Ebéd	Ebéd
13:00 – 15:00	A résztvevők érkezése, fogadása és tájékoztatása		Csoportos AC feladatok felvétele	

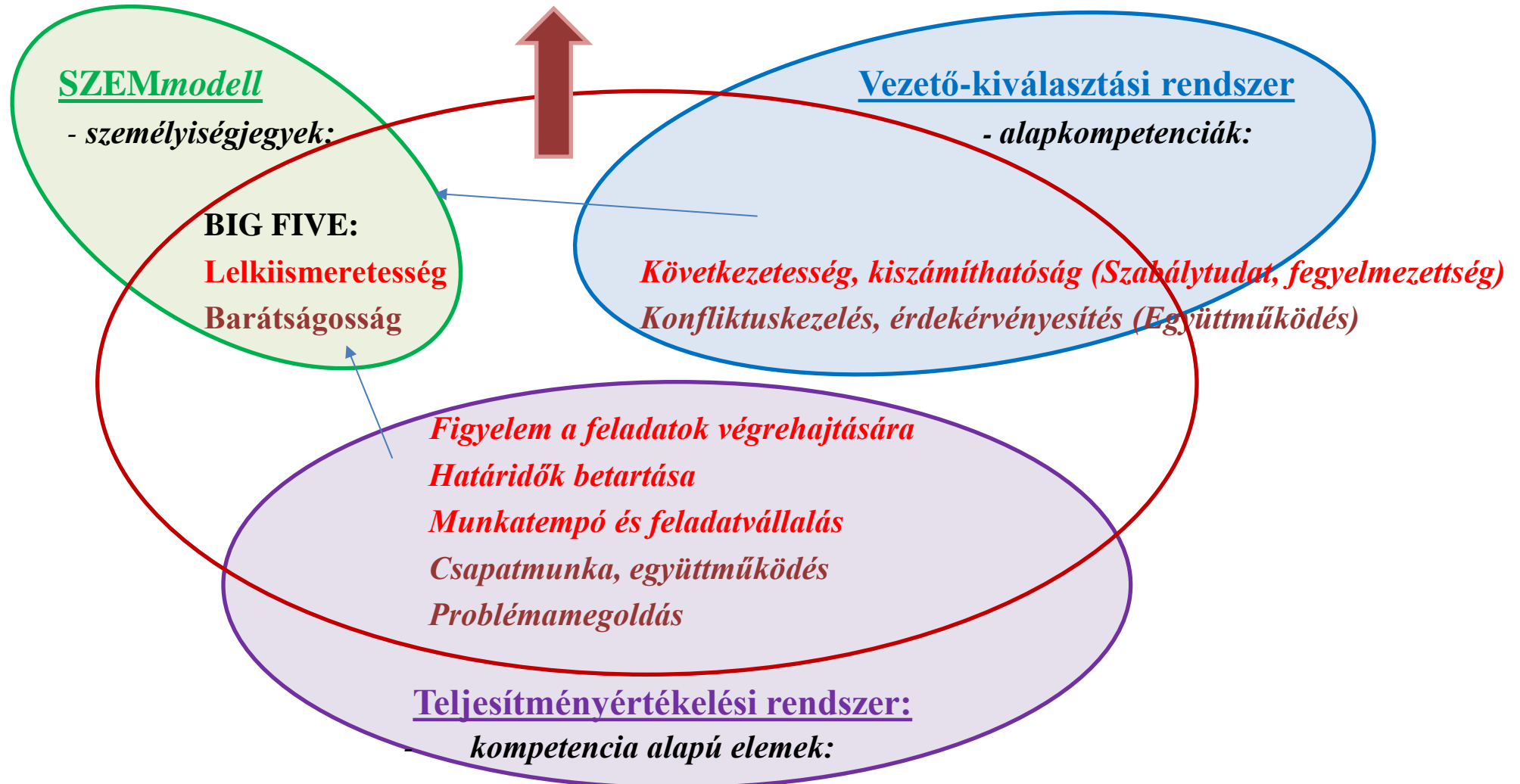
SZEMmodell

SZEMteszt
Módszertani Kutatás!
 (dinamikus teszt)

AZ ÚJ BELÜGYI VEZETŐ-KIVÁLASZTÁSI RENDSZER ELMÉLETÉNEK ÉS GYAKORLATÁNAK AZ ÉRTÉKELÉSE A SZEMMODELL TÜKRÉBEN 2.

egy új, önálló vizsgálati eljárás kidolgozása tekinthető hatékony megoldásnak a szilárd erkölcsiség SZEMmodell alapján történő mérésére

A JÖVŐ: KÖFOP-2.2.1.1. (NVSZ)

„KAPACITÁSFEJLESZTÉS A KORRUPCIÓS ESETEK NAGYOBB ARÁNYÚ FELDERÍTÉSE, ILLETVE MEGELŐZÉSE ÉRDEKÉBEN”

Közszolgálati Személyzetfejlesztési Főigazgatóság

– a rendvédelmi szervek antikorrupciós és etikai képzésével kapcsolatban, illetve tananyag kidolgozással kapcsolatban –

A célok megvalósítása érdekében a következő alapvetően moduláris, a kutatás, tananyagfejlesztés és képzés vonatkozásában lépcsőzetesen egymásra épülő folyamatot javasoljuk megvalósítani

- a korrupciós esetek megelőzését célzó képzési rendszer kialakításához szükséges *kompetenciák feltárására* irányuló *tudományos kutatás*,
- a kiválasztási eljárásokban hasznosítható, a szilárd erkölcsiség mérésére alkalmas eljárás kidolgozása (**SZEMteszt**),
- a kutatás során feltárt releváns tényezőkre és kompetenciákra épülő *blended learning képzési rendszer* kialakítása,
- a képzők és a közreműködő mentorok **felkészítése**,
- a célcsoportok (határrendészeti, közlekedésrendészeti végrehajtó áll.) képzése.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Dr. Malét-Szabó Erika Ph.D
malet.szabo.erika@gmail.com
szabo.erika@oktf.hu

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Belügyminisztérium

AZ ÚJ BELÜGYI VEZETŐ-KIVÁLASZTÁSI RENDSZER ELMÉLETÉNEK ÉS GYAKORLATÁNAK AZ ÉRTÉKELÉSE A SZEMMODELL TÜKRÉBEN 3.

B
I
G

F
I
V
E

Lelkiismeretesség:

- Beszabályozottság
- Felelősség
- Tervezés/kitartás/célokért való küzdelem
- Kötelességtudat
- Engedelmesség
- Önfegyelem, Megfontoltság

A lelkiismeretes emberek *jó polgárai a szervezetnek*, mert megbízhatóak, produktívak és erősen teljesítménymotiváltak. A lelkiismeretlenek ellenben nem produktívak és szociálisan is rossz hatással vannak a szervezet szociális, gazdasági életére.

Barátságosság / Együttműködés:

- Szeretetreméltóság
- Gondoskodás, Érzelmi támasz
- Barátságosság
- Bizalom
- Őszinteség
- Tapintatos
- Udvarias
- Figyelmes

A Barátságosság az egyén *interperszonális stílusáról* nyújt információt. Nemcsak mások felé való orientációt jelent azonban, hanem *szociális kompetenciát* és *belső kontrollt* is.

Következetesség, kiszámíthatóság

- A feladatot határidőre, a szakma szabályainak megfelelően elvégzi.
- A vonatkozó normák betartása mellett döntéseiben, tevékenységeiben következetes.
- Feladat-meghatározásai, elvárásai, átláthatók, egyértelműek
- Viselkedése kiszámítható.

Alfaktorok:

- **Szabálytudat, fegyelmezettség,**
- Elvárások támasztása, következetesség.

Konfliktuskezelés, érdekérvényesítés

- A konfliktushelyzeteket felismeri az azokból adódó feszültségeket kezeli, hatékony megoldásukra törekszik.
- A szervezeti egysége érdekekeit hatékonyan, a másik fél érdekeit is figyelembe véve képviseli és érvényesíti.
- Munkája során **együttműködésre**, partnerségre törekszik.

K
O
M
P
E
T
E
N
C
I
Á
K

V
E
Z
E
T
Ő
I